

ЕТАПИ СУЧАСНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В МАГІСТЕРСЬКИХ РОБОТАХ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ТОРГІВЛЯ

STAGES OF MODERN METHODOLOGY SCIENTIFIC RESEARCH IN MASTER'S THESES OF STUDENTS MAJORITY "ENTREPRENEURSHIP AND TRADE

У статті досліджено поняття “методологія” та її відмінність від поняття “методика” та зроблено висновок, що досліджувані поняття мають важливі різниці в своєму значенні. Методологія є більш широким та концептуальним поняттям, в той час, як методика являє собою систему методів або конкретних прийомів і підходів. Виділено основні етапи сучасної методології наукових досліджень в магістерських роботах студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля”: формулювання проблеми дослідження, вибір методів дослідження, збір та аналіз даних, висунення гіпотез та формулювання висновків, розробка практичних рекомендацій, оформлення магістерської роботи, публікація результатів. Проаналізовано специфіку кожного з виділених етапів. Згруповано методологічні характеристики кількісних та якісних методів дослідження.

Ключові слова: методологія, методика, методи, наукові дослідження, якісні та кількісні методи, магістерська робота.

The purpose of the article is a comprehensive study of the stages of the modern methodology of scientific research in the master's theses of students majoring in “Entrepreneurship and Trade”. Training in the specialty includes two key components: educational and research, which interact to form qualified specialists and interest of master's students in scientific work. The research component of the program involves the involvement of master's students in scientific work and provides the opportunity to participate in scientific conferences and round tables. Masters are also able to publish the results of their research and present them to the public. One of the mandatory components of the specialty is the discipline “Methodology and organization of scientific research with the basics of intellectual property”, which helps to form scientific skills, and therefore, accordingly, is extremely important in the training of specialists in the specialty “Entrepreneurship and trade”. The research used a combination of qualitative research methods. The article examines the concept of “methodology” and its difference from the concept of “methodology” and concludes that the studied concepts have important differences in their meaning. Methodology is a broader and conceptual concept, while technique is a system of methods or specific techniques and approaches. The main stages of the modern methodology of scientific research in the master's theses of students majoring in “Entrepreneurship and Trade” are highlighted: formulating the research problem, choosing research methods, collecting and analyzing data, proposing hypotheses and formulating conclusions, developing practical recommendations, designing the master's thesis, publishing the results. The specifics of each of the selected stages were analyzed. Methodological characteristics of quantitative and qualitative research methods are grouped. On the basis of the conducted research, the importance of highlighting the stages of modern scientific research methodology in the master's theses of students majoring in “Entrepreneurship and Trade” is substantiated for the formation of young scientists' skills in structuring research work, ensuring the sequence of actions in the research process and achieving higher quality research.

Key words: methodology, methodology, methods, scientific research, qualitative and quantitative methods, master's thesis.

УДК 001.89

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-2>

Кириченко А.В.¹

к.е.н., доцент,
доцент кафедри організації
підприємництва та біржової діяльності,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Kyrychenko Anastasiia

National University of Life
and Environmental Sciences of Ukraine

Постановка проблеми. Спеціальність “Підприємництво та торгівля” для другого (магістерського) рівня підготовки є важливою складовою вищої освіти фахівців економічних спеціальностей. Навчання на спеціальності включає дві ключові складові: освітню і науково-дослідну, які взаємодіють для формування кваліфікованих фахівців і зацікавленості магістрантів у науковій роботі. Мета навчання – підготувати професіоналів, які будуть успішно працювати у сфері підприємницької діяльності та торгівлі і одночасно заохочувати магістрантів до наукового дослідження. Магістри отримують можливість навчатися виконувати наукові й проєктні дослідження, тим самим долучаючись до наукової спільноти. Однією з обов'язкових складових спеціальності є дисципліна “Методологія і організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності”. Ця дисципліна визначається як важлива для

навчання магістрантів науковим методам і технікам дослідження, а також виховує у них академічну доброчесність. Науково-дослідна складова програми передбачає залучення магістрантів до наукової роботи та надає можливість участі в наукових конференціях та круглих столах. Магістри також мають змогу публікувати результати своїх досліджень і представляти їх публіці. За допомогою цієї спеціальності студенти розвивають не лише практичні навички у галузі підприємництва та торгівлі, але і науковий підхід до вирішення проблем у досліджуваній сфері. Вони стають підготовленими професіоналами, які можуть успішно застосовувати свої знання і навички в практичних та наукових сферах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження методології наукових досліджень відображені в наукових працях багатьох вчених І. Бабух [1], О. Ганьба, В. Мірошніченко [2],

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5647-7698>

Н. Сейко, Н. Андрійчук [3], М. Слюсаренко [4], Я. Топольник [5], Р. Шевчук [6]. Але, відсутні наукові дослідження саме етапів сучасної методології наукових досліджень в магістерських роботах студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля”.

Формулювання цілей статті. Метою статті є комплексне дослідження етапів сучасної методології наукових досліджень в магістерських роботах студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля”.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологія, як філософська наука, розпочала свій розвиток з аналізу методів наукового пізнання. Дослідження цих методів, їх сутності та значення дозволило зрозуміти внутрішні закономірності руху людського мислення від суб’єкта до об’єкта пізнання. У методології вивчаються логічні структури, процеси встановлення фактів, формулювання гіпотез та їх перевірки, способи систематизації та інтерпретації отриманих даних, сприяючи таким чином удосконаленню та збагаченню наукового знання [6, с. 34].

“Методика” та “методологія” – це два різних поняття, пов’язаних з науковими дослідженнями, і вони мають важливі різниці в своєму значенні. Так, методика – це система методів або конкретних прийомів і підходів, які використовуються для проведення конкретних досліджень або вирішення конкретних завдань. Це практичні аспекти проведення досліджень, включаючи конкретні експериментальні методи, статистичні аналізи, техніки збору та аналізу даних, способи спостереження та вимірювання і т. д.

Методологія – це більш широке та теоретичне поняття, яке охоплює філософські, логічні та

концептуальні аспекти наукового дослідження. Це вивчення методів, які використовуються в науці, та розуміння їхніх філософських, логічних та теоретичних основ. Методологія включає розглядання питань, таких як природа знання, методи вивчення явищ, відносини між теорією та даними, прийоми логічного мислення, методи доведення гіпотез тощо.

Отже, виходячи з вище викладеного, методика – це конкретні методи, які використовуються в дослідженнях, тоді як методологія – це теоретична основа, яка визначає раціональність і логіку вибору певних методів в дослідженнях. Що стосується методології наукових досліджень в магістерських роботах студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля”, то вона передбачає використання наукових підходів та методів для вивчення проблем, пов’язаних з бізнесом та торгівлею.

Основні етапи такої методології наведені в табл. 1.

Зазначені етапи допомагають студентам спеціальності “Підприємництво та торгівля” систематизувати та науково обґрунтувати свої дослідження, а також виробити навички побудови висновків у сфері бізнесу та торгівлі.

Формулювання проблеми дослідження в сфері підприємництва та торгівлі визначає основний аспект дослідження, який планується вивчити або вирішити. Це важливий етап дослідницької роботи, оскільки чітко сформульована проблема допомагає зорієнтувати дослідницькі зусилля і забезпечує основу для подальших кроків у процесі дослідження. Щоб сформулювати проблему дослідження магістерської роботи, слід врахувати наступні кроки:

Таблиця 1

Основні етапи методології наукових досліджень в магістерських роботах студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля”

Етапи	Характеристика
Формулювання проблеми дослідження	Визначення актуальності та значущості проблеми для сфери підприємництва та торгівлі; створення чіткої та обґрунтованої постановки проблеми.
Вибір методів дослідження	Використання як кількісних, так і якісних методів збору та аналізу даних (опитування, інтерв’ю, анкетування, статистичний аналіз, SWOT-аналіз і т. д.); аналіз наявних наукових джерел та літератури, пов’язаних з обраною темою.
Збір та аналіз даних	Збір первинних та вторинних даних, що відповідають поставленій проблемі; обробка та інтерпретація отриманих даних з використанням відповідних статистичних і аналітичних інструментів.
Висунення гіпотез та формулювання висновків	Підтвердження або спростування поставлених гіпотез; формулювання наукових висновків, які базуються на результатах дослідження.
Розробка практичних рекомендацій	Висновки дослідження повинні вказувати на можливі шляхи вирішення виявлених проблем та підказки для практиків в галузі підприємництва та торгівлі.
Оформлення магістерської роботи	Відповідність вимогам наукового оформлення (структура роботи, цитування літературних джерел, використання наукового стилю).
Публікація результатів	Публікації результатів дослідження в наукових журналах або презентація на конференціях.

Джерело: побудовано автором

- вибір теми, яка цікавить та відповідає специфіці спеціальності “Підприємництво та торгівля”;
- літературний огляд наукових джерел, щоб переконатися, що обрана тема не була вже вивчена повністю, виявлення невіршені питання або недоліки у попередніх дослідженнях;
- визначення меж дослідження, вказавши конкретні аспекти теми, які плануються досліджувати;
- перевірка наявності мети та значення для спеціальності “Підприємництво та торгівля”;
- формулювання гіпотези.

Вибір методів дослідження важливий для успішного проведення наукової роботи і залежить від конкретної проблеми дослідження та цілей дослідження. Ось кілька кроків, які можуть допомогти вибрати методи для дослідження:

- ретельне формулювання дослідницьких питань допоможе обрати відповідні методи;
- літературний огляд для визначення методів, які були успішно застосовані в аналогічних дослідженнях;
- розгляд різних методів, які можуть бути застосовані для вирішення проблеми.

Дослідження в економічних науках можна класифікувати за якісними та кількісними методами. Ці методи можна розділити на три основні групи. Перша група – це кількісна методологія, яка включає в себе кількісні дослідження. Друга група – якісна методологія, яка передбачає якісні дослідження. І третя група – змішана методологія, яка поєднує якісні та кількісні дослідження. За допомогою порівняння можна відзначити схожі та відмінні риси цих методів, як це показано в табл. 2.

Загалом, вибір методів дослідження повинен бути обґрунтованим і відповідати конкретній проблемі дослідження. Немає універсального методу, який підходить до всіх видів досліджень, тому важливо вибрати той, який найкраще відповідає потребам і цілям.

Етап збору та аналізу даних – це один із ключових етапів дослідницького процесу. Цей етап включає в себе збір необхідних даних та їх подальший аналіз для отримання висновків

та розробки рекомендацій. На цьому етапі визначаються джерела з яких будуть збирати дані (опитування, інтерв'ю, архівні документи, спостереження тощо); відбувається збір даних з вибраних джерел, забезпечуючи точність та достовірність даних; перевіряються дані на наявність помилок; використовуються статистичні методи для опису даних (середні, медіани, діаграми, гістограми тощо) та статистичні методи для вивчення зв'язків та закономірностей (кореляційний аналіз, регресійний аналіз тощо), а також відбувається візуалізація даних (побудова графіків, діаграм, таблиць чи інших візуальних елементів для кращого розуміння даних).

Етап висунення гіпотез та формулювання висновків – це етапи дослідницького процесу, які визначають його науковий зміст і значущість. Тут важливо бути систематичним та логічним у висуванні гіпотез та аргументації висновків. В свою чергу, практичні рекомендації дозволяють перетворити знання, отримане під час дослідження, на конкретні дії та стратегії для реальних ситуацій.

Завершуваними етапи методології наукових досліджень в магістерських роботах студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля” є оформлення магістерської роботи, яка включає в себе гіпотези, методологію, результати, висновки та рекомендації, а також підготовка дослідницької статті для публікації у науковому журналі або іншій науковій публікації.

Висновки. Виокремлення етапів сучасної методології наукових досліджень є важливою складовою магістерських робіт студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля”. Такий підхід допомагає структурувати дослідницьку роботу, забезпечує послідовність дій у процесі дослідження та сприяє досягненню більш високої якості досліджень. Основними аспектами важливості виокремлення етапів методології досліджень у магістерських роботах студентів спеціальності “Підприємництво та торгівля” є: чітка структура роботи, забезпечення послідовності, ефективне використання ресурсів, розвиток навичок

Таблиця 2

Методологічні характеристики кількісних та якісних методів дослідження

Кількісні методи досліджень	Якісні методи досліджень
Спираються на числові феномени	Користуються текстами замість чисел
Концентруються на поглядах учасників досліджень (респондентів і дослідників) та їх щоденному досвіді	Використовують статистичні методи перевірки достовірності
Використовують великі групи для проведення досліджень	Можуть проводитися з кількома особами чи невеликими групами
Спираються на існування досліджуваного явища всюди й у великих кількостях	Спираються на спробі поглиблення знань про досліджуване явище на вибраних випадках або учасниках дослідження
Покладаються на системно й комплексно накопичені результати	Можуть покладатися на випадково накопичені результати досліджень

Джерело: побудовано автором на основі [3]

дослідження, підвищення якості дослідження, підвищення авторитетності роботи.

Розділення дослідження на етапи допомагає студентам чітко спланувати свою роботу та розподілити завдання між собою. Це створює основу для систематичного підходу до дослідження. Послідовність допомагає уникнути непорозумінь та сприяє логічному розвитку аргументації. Розділення дослідження на етапи дозволяє студентам ефективно використовувати час і ресурси. Наприклад, на початковому етапі можна зосередитися на літературному аналізі, що допомагає уникнути зайвого збирання даних або втрати часу на непродуктивні завдання. Розуміння та виконання кожного етапу дослідження допомагає студентам розвивати навички планування, аналізу, критичного мислення, аргументації, написання і презентації результатів. Чітко визначені етапи допомагають уникнути загальних помилок, таких як неправильний вибір методів або недостатній літературний огляд. Це сприяє підвищенню якості дослідження та достовірності його результатів. Якісно виконані дослідження, розбиті на етапи, підвищують авторитетність магістерської роботи та роблять її більш конкурентоздатною у науковому середовищі.

В цілому виокремлення етапів сучасної методології наукових досліджень є ключовим елементом успішного виконання магістерських робіт студентами спеціальності “Підприємництво та торгівля”, сприяючи розвитку їхніх наукових та практичних навичок.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабух І. Актуальність та специфіка сучасної методології наукових досліджень. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2023. № 3. С. 291–294.
2. Ганьба О.Б., Мірошніченко В.І. Особливості сучасної методології правових наукових досліджень. *Парадигма пізнання: гуманітарні питання*. 2016. № 2 (13). С. 113.
3. Сейко Н., Андрійчук Н. Якісні та кількісні методи дослідження в курсі “методологія наукових досліджень” для майбутніх соціальних працівників. *Нові технології навчання: збірник наукових праць ДНУ “Інститут модернізації змісту освіти”*. 2020. № 94. С. 299–305.
4. Слюсаренко М. Поняття “методологія” в контексті навчальної дисципліни про організацію наукового

дослідження. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. № 4. С. 87–94.

5. Топольник Я. Особливості вивчення навчальної дисципліни “методологія наукових досліджень” в процесі підготовки майбутніх докторів філософії. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2022. № 1 (101). С. 16–23.

6. Шевчук Р.М. Методологія наукового пізнання: від явища до сутності. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 1 (11). С. 31–44.

REFERENCES:

1. Babukh I. (2023) Aktualjnijstj ta specyfika suchasnoji metodologhiji naukovykh doslidzenj [Relevance and specificity of modern research methodology]. *Visnyk Khmeljnyckogho nacionaljnogho universytetu*, no. 3. pp. 291–294. [in Ukrainian].
2. Ghanjba O.B. & Miroshnichenko V.I. (2016) Osoblyvosti suchasnoji metodologhiji pravovykh naukovykh doslidzenj [Peculiarities of modern legal research methodology]. *Paradyghma piznannja: ghumanitarni pytannja*, no. 2(13), p. 113. [in Ukrainian].
3. Sejko N. & Andrijchuk N. (2020) Jakisni ta kiljkisni metody doslidzhennja v kursi “metodologhija naukovykh doslidzenj” dlja majbutnikh socialjnykh pracivnykiv [Qualitative and quantitative research methods in the course “methodology of scientific research” for future social workers]. *Novi tekhnologhiji navchannja: zbirnyk naukovykh pracj. DNU “Instytut modernizaciji zmistu osvity”*, no. 94, pp. 299–305. [in Ukrainian].
4. Sliusarenko M. (2021) Ponjattja “metodologhija” v konteksti navchaljnoji dyscypliny pro orghanizaciju naukovogho doslidzhennja [The concept of “methodology” in the context of the educational discipline on the organization of scientific research]. *Zbirnyk naukovykh pracj Umansjkogho derzhavnogho pedagoghichnogho universytetu*, no. 4, pp. 87–94. [in Ukrainian].
5. Topoljnyk Ja. (2022) Osoblyvosti vyvchennja navchaljnoji dyscypliny “metodologhija naukovykh doslidzenj” v procesi pidgotovky majbutnikh doktoriv filosofiji [Peculiarities of studying the academic discipline “methodology of scientific research” in the process of preparing future doctors of philosophy]. *Ghumanizacija navchaljno-vykhovnogho procesu*, no. 1 (101). pp. 16–23. (in Ukrainian).
6. Shevchuk R.M. (2016) Metodologhija naukovogho piznannja: vid javyshha do sutnosti [Methodology of scientific knowledge: from phenomenon to essence]. *Filosofsjki ta metodologhichni problemy prava*. no. 1(11), pp. 31–44. [in Ukrainian].